

UPRAVNO PRAVO

1

mag. Nada CAHARIJAZ FERME

nada@ferme.si

PREDMET UPRAVNEGA PRAVA

Kaj je upravno pravo?

Upravno pravo proučuje:

- Organizacijo državne in javne uprave (s temi normami se določa način ustanavljanja in prenehanja organov in drugih organizacijskih oblik državne in javne uprave),
- Dejavnost državne in javne uprave (te norme določajo dejavnost, ki jo izvaja državna oz. javna uprava, predvsem z vidika aktov, ki se pri tem izdajajo),
- Nadzor nad zakonitostjo dela državne in javne uprave (norme, ki zajemajo inšpekcijski nadzor, upravni sodni nadzor, politični nadzor kot varuh človekovih pravic in računsko-sodni nadzor),
- Sredstva, s katerimi razpolaga državna oz. javna uprava (norme, ki uravnavajo sredstva za delo, s katerimi razpolaga državna oz. javna uprava, uslužbenški sistem ter področje pravic in dolžnosti javnih uslužbencev). (Čebulj, Strmecki, 23,24)

UPRAVNE NORME IN UPRAVNI AKTI

- V **širšem** pomenu: so to norme, ki sestavljajo upravno pravo.
- V **ožjem** pomenu: so norme, ki jih izdaja predvsem izvršilna veja oblasti (Vlada, ministrstva in drugi upravni organi, nosilci javnih pooblastil).

UPRAVNE NORME IN UPRAVNI AKTI

Sestavine pravne (upravne) norme oz. pravnega pravila:

- dispozicija,
- hipoteza,
- sankcija.

Dispozicija je osrednji del pravnega pravila, s katerim je določen način ravnanja. Dispozicija je lahko v obliki:

- zapovedi (terja določeno dejavno ravnanje in daje jasno navodilo, v kateri smeri naj deluje posameznik),
- prepovedi (naslovniku prepoveduje določeno ravnanje in od njega zahteva, naj ne ravna na prepovedan način, naj se vzdrži prepovedanega ravnanja),
- dovoljenja(naslovniku daje pooblastilo za določeno ravnanje, vendar tega ravnanja ne prepoveduje niti ne zapoveduje).

UPRAVNE NORME IN UPRAVNI AKTI

Sankcija določa, kakšne bodo pravne posledice, če naslovník ne bo ravnal v skladu z dispozicijo. Biti mora vnaprej določena in predpisana.

Hipoteza opisuje okoliščine oz. dejansko stanje, v katerih se moramo ravnati po dispoziciji. Nima normativne narave.

Veljavnost pravnih in upravnih pravil v času in prostoru

Vsa pravna, tudi upravna pravila, veljajo in učinkujejo samo v določenem času in na določenem prostoru in to pod pogojem, da so pred pričetkom veljavnosti objavljena. V RS se objavijo v Uradnem listu RS in začnejo veljati praviloma 15. dan po objavi. Lahko pa je vacatio legis tudi daljši ali krajši. Praviloma pravna pravila nimajo učinka za nazaj, razen če to zahteva javni interes in je to predvideno že v samem zakonu. Z uveljavitvijo novega zakona preneha veljati prejšnji.

UPRAVNE NORME IN UPRAVNI AKTI

Razvrstitev upravnopravnih norm:

- splošne: so tiste, ki izvirajo iz ustave ali iz zakona, so vir za posamične norme;
- posamične: so tiste, ki so vsebovane v posamičnih upravnih aktih, so konkretne in individualne in imajo izvor v splošnih upravnih normah. (Čebulj, Strmecki, 2006, str. 52,53)

Splošne upravne norme so tiste, ki ne merijo na posameznika, ampak na neko skupino oseb.

Posamične upravne norme so tiste, ki se nanašajo na določeno osebo, opredeljeno z imenom, naslovom, sedežem ... Gre za točno določeno osebo.

Upravnopravni akt je upravni akt, ki vsebuje praviloma odvisne splošne upravnopravne norme in posamične upravnopravne norme.

UPRAVNE NORME IN UPRAVNI AKTI

Razvrstitev pravnih in upravnopravnih aktov **po pomembnosti:**

- ustava,
- zakon,
- podzakonski akti ter splošni akti za izvrševanje javnih pooblastil;
- splošni upravnopravni akt, ki vsebuje originarne splošne norme,
- posamični pravni akti.

POSAMIČNI UPRAVNI AKTI

POJEM

Posamični upravni akt (PUA) je izjava volje, ki je sprejeta z namenom, da nastane pravni učinek, da se opravi neka sprememba v danem pravnem redu.

Vsebuje posamično upravno normo, ki ureja konkretno upravno razmerje, z njo se odloči o pravici, obveznosti ali pravni koristi določenega posameznika. (Čebulj, Strmecki, 2006, str.147)

POSAMIČNI UPRAVNI AKTI

Značilnosti PUA:

- konkretnost,
- avtoritativnost,
- pravni učinek iz 3 vidikov: vidika narave pravice, načina urejanja in čas učinkovanja.
- administrativni izvor akta.

Vzporedne značilnosti PUA:

enostranskost, obličnost in izvršljivost. (podrobno glej Čebulj, Strmecki, 2006, str. 147 in nasl.)

JAVNI SEKTOR

POJEM

Je skupek organizacij, ki opravljajo javne funkcije: izvajajo upravno-politični proces (oblastni del javnega sektorja) in zagotavljajo javne službe oz. javne storitve (servisni del javnega sektorja). Te organizacije delujejo v javnem interesu, zadovoljujejo javne potrebe. (Virant, 2009, str.15)

JAVNI SEKTOR

V javni sektor spadajo:

- državni organi in uprave lokalnih samoupravnih skupnosti,
- javne agencije, javni skladi, javni zavodi, javni gospodarski zavodi,
- druge osebe javnega prava, če so posredni uporabniki državnega proračuna ali proračuna lokalnih skupnosti. (1. člen Zakona o javnih uslužbencih)

JAVNA UPRAVA

Je **sestavljena** iz:

- državne uprave,
- uprave lokalnih skupnosti,
- nosilcev javnih pooblastil.

Kaj so naloge državne uprave?

Kdo opravlja upravne naloge?

Zakaj se oblikujejo upravne enote?

Kaj je javno pooblastilo?

JAVNE SLUŽBE

Javna služba je dejavnost, preko katere se zagotavljajo javne dobrine. Izvaja se v javnem interesu. Za njeno zagotavljanje je odgovorna država ali lokalna skupnost. Izvaja se po posebnem javnopravnem režimu.

Javna služba je dejavnost, ki jo kot javno službo določi zakon. Za to morajo biti izpolnjeni določeni pogoji. (Virant, 2009, str. 127 in nasl.)

Uporabljena literatura in viri

- ČEBULJ, Janez, STRMECKI, Mik (2006):
Upravno pravo, Fakulteta za upravo, Univerza
v Ljubljani.
- VIRANT, Gregor (2009): Javna uprava,
Fakulteta za upravo, Univerza v Ljubljani.
- Zakon o javnih uslužbencih, Ur.l. RS, štev.
56/02 ter spr. in dop.